

Tekst 1 Juist door ver te reizen help je de wereld

- 1p 1 “Natuurlijk, gewoon thuisblijven is het beste voor de planeet.” (regels 4-6)
 De geciteerde zin kan worden opgevat als een verontschuldiging. Op welke manier kan dit begin van deze reclame-uiting nog meer opgevat worden?
- A als een nuancering bij een reclame voor vliegreizen
 - B als een relativering van het vervuilen door vliegreizen
 - C als een tegenwerping tegen de milieuoverlast van vliegreizen
 - D als een toegeving van de schadelijke effecten van vliegreizen
 - E als een voorbehoud bij het onophoudelijk maken van vliegreizen

In alinea 4 worden drie oorzaken genoemd voor de ‘lange vrede’: geletterdheid, globalisering en reizen. In de tabel hieronder wordt bij elk van deze drie oorzaken een keten van gevolgen genoemd die volgens alinea 4 tot en met 6 uiteindelijk de lange vrede tot gevolg heeft.

- 5p 2 Geef de drie causale ketens weer. Neem hiervoor nummer 1a tot en met 3b uit onderstaande tabel over op je antwoordblad en vul de betreffende zinnen aan.

oorzaken voor de lange vrede	direct gevolg	indirect gevolg	uiteindelijk gevolg
1 geletterdheid	1a Geletterdheid leidt tot bewustzijn over mensen in andere landen en hun problemen.	1b Dit bewustzijn leidt tot ...	En deze drie factoren bevorderen de ‘lange vrede’.
2 globalisering	2a Globalisering leidt ertoe dat ...	2b En dat (zie 2a) leidt ertoe dat ...	
3 reizen / in aanraking komen met andere culturen	3a Reizen leidt ertoe dat ...	3b En dat (zie 3a) leidt ertoe dat ...	

- 1p 3 Welke omschrijving geeft het best aan wat er opgesomd wordt in alinea 8?
- A constatering van Adam Galinsky
 - B groepen mensen die profiteren van reizen
 - C socio-economische omstandigheden
 - D voorbeelden van hoe reizen het onderlinge vertrouwen versterkt

- 1p 4 “(...) net nu ook ‘het volk’ massaal het vliegtuig pakt (...)” (regels 154-155).
 In alinea 2 tot en met 4 wordt gesuggereerd dat vliegen populair zou gaan worden bij anderen dan de elite.
 Citeer uit alinea 2 tot en met 4 de twee opeenvolgende zinnen die samen voor deze suggestie zorgen.

- In alinea 12 en 13 wordt vliegen vergeleken met plastic spullen.
- 2p **5** Welke twee overeenkomsten tussen vliegen en plastic spullen worden genoemd?
Geef antwoord in een of meer volledige zinnen.
- In alinea 13 tot en met 16 wordt de houding van de elite ten opzichte van plastic besproken.
- 2p **6** Welke twee punten van kritiek op de houding van de elite blijken uit alinea 13 tot en met 16?
Geef antwoord in een of meer volledige zinnen.
- In alinea 14 tot en met 16 wordt onder andere de praktische invulling van duurzaamheid besproken.
- 1p **7** Welke uitspraak geeft de beoogde praktische invulling van duurzaamheid het best weer?
- A** Het is verstandig om wereldwijd in te zetten op de recycling van materialen.
 - B** In Europa en de VS zou veel meer plastic kunnen worden geconsumeerd.
 - C** Landen als China, Indonesië en Egypte moeten minder plastic consumeren.
 - D** Zonder een verbetering van afvalverwerking dient het gebruik van plastic verboden te worden.
- Een kritisch lezer kan opmerken dat in alinea 18 twee keer een vals dilemma aanwijsbaar is.
- 2p **8** Geef beide valse dilemma's inhoudelijk weer.
Geef antwoord in een of meer volledige zinnen.
- “Het derde argument tegen vliedschaamte is (...)” (regels 237-238)
- 3p **9** Welke drie hoofdargumenten tegen vliedschaamte geeft tekst 1?
Geef antwoord in een of meer volledige zinnen en gebruik voor je antwoord niet meer dan 40 woorden.
- De titel van tekst 1 luidt: ‘Juist door ver te reizen help je de wereld’.
- 1p **10** Op welk woord zou iemand die deze titel voorleest de nadruk moeten leggen, gelet op de strekking van de tekst?
- A** Juist
 - B** ver
 - C** reizen
 - D** wereld

- Hieronder staan drie uitspraken over de aanpak van milieuvervuiling.
- 2p 11 Neem de nummers van de uitspraken over op je antwoordblad en zet achter elk nummer of de uitspraak *wel* of *niet* in overeenstemming is met tekst 1.
- 1 Een beter milieu begint bij jezelf (Postbus 51)
 - 2 Bereken een eerlijke prijs voor vliegen (website Greenpeace)
 - 3 Geef plastic afval een nieuw leven (www.plasticheroes.nl)

- Hieronder staan vier uitspraken uit tekst 1.
- 3p 12 Geef bij elk van de uitspraken aan of die feitelijk of waarderend van aard is. Neem de nummers voor de uitspraken over op je antwoordblad en zet achter elk nummer *feitelijk* of *waardierend*.
- 1 Er zit bovendien een naar, elitair luchtje aan het fenomeen vliedschaamte. (regels 150-152)
 - 2 (...) het duurzaamheidsargument dient (...) vooral als schaamlapje om het dedain tegenover andere klassen te verbloemen. (regels 194-198)
 - 3 Als mensen moralistisch worden toegesproken, keren ze zich af van de oplossing. (regels 294-297)
 - 4 Het is zaak dat de term uiteindelijk helemaal verdwijnt en dat iedereen weer trots mag zijn op verre reizen: duurzaam en goed voor een vreedzame wereld. (regels 300-304)

“Vliedschaamte’ won de verkiezing van woord van het jaar uiteindelijk niet. Het is zaak dat de term uiteindelijk helemaal verdwijnt en dat iedereen weer trots mag zijn op verre reizen: duurzaam en goed voor een vreedzame wereld.” (regels 298-304)

- 3p 13 Welke partijen moeten er volgens tekst 1 aan bijdragen dat we weer trots kunnen zijn op verre reizen? Noteer alleen de nummers.
- 1 de individuele reiziger
 - 2 de lager opgeleiden
 - 3 de luchtvaartindustrie
 - 4 de ontwikkelingslanden
 - 5 de scheepvaartsector
 - 6 de stedelijke bovenklasse
 - 7 de westerse overheden

Een kritisch lezer zou kunnen stellen dat tekst 1 enkele beweringen bevat die bewust prikkelend zijn geformuleerd.

- 1p 14 Welk citaat is op die manier geformuleerd?
- A Kinderen die reizen, leren andere socio-economische omstandigheden kennen en ondervinden dat hun kijk op de wereld niet de enige is. (regels 104-108)
 - B In Azië, het Midden-Oosten en Zuid-Amerika is hetzelfde zichtbaar: de wereld wordt langzaam maar zeker minder racistisch, minder misogyn en minder homofoob. (regels 128-133)
 - C Er zit bovendien een naar, elitair luchtje aan het fenomeen vliedschaamte. (regels 150-152)
 - D Met goede afvalverwerking brengen katoenen boodschappentassen meer schade toe aan het milieu dan plastic tasjes, zo bleek vorig jaar uit onderzoek van het Deense RIVM. (regels 219-224)

Tekst 2 Wij zijn niet ons brein, maar wel onze boekenkast

- 1p 15 Een kritisch lezer zou kunnen stellen dat regel 8 tot en met 17 van tekst 2 een drogreden bevat. Leg die drogreden uit. Geef antwoord in een of meer volledige zinnen en gebruik voor je antwoord niet meer dan 30 woorden.

“Zelf ben ik zeker zo’n moeder, op het pathologische af”. (regels 18-19)

- 1p 16 Welke betekenis komt overeen met de betekenis van “pathologische” in de bovenstaande zin?
- A aanmatigende
 - B bemoeizuchtige
 - C betweterige
 - D buitensporige
 - E irritante

In tekst 2 komen opvattingen van twee verschillende groepen en de ik-figuur aan de orde over het bewaren van fysieke boeken en cd’s.

- 2p 17 Hieronder staan drie uitspraken over deze opvattingen. Neem de nummers van de uitspraken over op je antwoordblad en zet achter elk nummer of de uitspraak *juist* of *onjuist* is, gelet op de tekst.
- 1 De meeste mensen willen hun papieren boeken niet meer bewaren.
 - 2 De ik-figuur bewaart boeken voor haar zoons met de bedoeling dat zij later hun eigen kinderen eruit kunnen voorlezen.
 - 3 De nieuwe generatie twintigers wil bij voorkeur niets anders dan digitale boeken lezen en digitale muziek luisteren.